

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Reconstructie Salland - Twente

11 september 2002

1268-79

ISBN 90-421-1031-7
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	2
3. PROBLEEM- EN DOELSTELLING	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.2 Doelstelling en visie	3
3.3 Beleid en besluitvorming	4
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	5
4.1 Algemeen.....	5
4.2 Voorkeursalternatief en meest milieuvriendelijk alternatief (mma) ..	6
5. BESTAANDE TOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	7
5.1 Referentiesituatie	7
5.2 Milieugevolgen	7
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	9
7. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIEPROGRAMMA.....	9
8. SAMENVATTING EN PRESENTATIE.....	10

1. INLEIDING

Het provinciale bestuur van Overijssel wil een Reconstructieplan vaststellen voor de gebieden Salland en Twente. Ter onderbouwing van de besluitvorming wordt een milieueffectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd. Het totale reconstructiegebied Salland-Twente heeft een oppervlakte van circa 204.000 ha, waarvan circa 143.000 ha cultuurgrond, circa 26.000 ha stedelijk gebied, infrastructuur en recreatieterreinen en circa 35.000 ha bos, natuur en water.

Bij brief van 11 juni 2002 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 5 juni 2002².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Deze reacties en adviezen zijn in de adviesrichtlijnen verwerkt voor zover sprake was van aanvullende informatie die voor de op te stellen richtlijnen voor het MER van belang was.

De Commissie heeft naast de startnotitie ook de volgende achtergronddocumenten ter inzage ontvangen en bij haar advies betrokken:

- Koepelplan Reconstructie Salland-Twente (Provincie Overijssel, 23 april 2002);
- Plan van Aanpak Reconstructie Salland-Twente (Provincie Overijssel, 26 februari 2002);
- Reconstructienota 1, deel a, b en c (Reconstructiecommissie Salland-Twente, 2002);
- Reconstructienota 2 (Reconstructiecommissie Salland-Twente, 21 juni 2002);
- Reconstructienota 3 (Reconstructiecommissie Salland-Twente, 21 juni 2002).

De Commissie is van mening dat de startnotitie en achtergronddocumenten al veel relevante informatie bevatten voor het opstellen van het MER. Dit advies richt zich vooral op die onderwerpen die in het MER nog nader aan de orde moeten komen.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie is van mening dat voor het opstellen van het MER voor het Reconstructieplan met name aandacht besteed moet worden aan de volgende hoofdpunten:

- Er moet in het MER een prioritering van de doelen in relatie tot het ambitieniveau opgenomen te worden, voor de verschillende deelgebieden en voor het gehele gebied. Deze dient ter onderbouwing van de te maken keuzes bij de alternatievenontwikkeling. In het MER moet duidelijk worden gemaakt in hoeverre de doelstellingen van het reconstructieproject gerealiseerd zullen worden door middel van ruimtelijke zonering of met technische maatregelen. De doelen moeten in het MER geconcretiseerd worden zodat ze kunnen dienen als toetsingskader bij de alternatievenvergelijking.
- Het beleid dat de randvoorwaarden biedt voor de reconstructie, moet ruimtelijk op kaart aangegeven worden, zodat bij de alternatievenvergelijking en bij de vaststelling van het plan goed inzichtelijk gemaakt wordt in hoeverre de zoneringskaarten behorend bij de respectievelijke alternatieven hierop aansluiten.
- In het MER moet naast het voorkeursalternatief een zelfstandig meest milieuvriendelijk alternatief (mma) ontwikkeld worden. De keuzes die gemaakt worden om tot het voorkeursalternatief te komen, dienen goed gemotiveerd beschreven te worden.
- Voor de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkeling en voor de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit dient in het MER een systeembeschrijving gepresenteerd te worden voor het hele gebied, waarbij uitgegaan wordt van de samenhang tussen bodem, water, natuur, landschap en cultuurhistorie.
- De samenvatting van het MER wordt vooral gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn voor een brede doelgroep en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

3. PROBLEEM- EN DOELSTELLING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

3.1 Probleemstelling

In hoofdstuk 2 van de startnotitie wordt aangegeven voor welke knelpunten in het plangebied de reconstructie een oplossing moet gaan bieden. Het is zinvol in het MER de gebiedsbeschrijving te illustreren met een toponiemenkaart. In het MER moet aangegeven worden welke problemen en knelpunten de hoogste prioriteit krijgen in het kader van de reconstructie.

De Commissie adviseert om een ecohydrologische systeembeschrijving op te nemen met daaraan gekoppeld een landschappelijk-historische beschrijving (toegesplitst op de samenhang tussen fysisch milieu en grondgebruik) ter onderbouwing van de knelpunten en potenties van het plangebied. Het is aan te bevelen om de aandacht in het MER met name te richten op de milieuproble-

men die voortkomen uit een ruimtelijke interactie tussen waterhuishouding, natuurbescherming, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteit, leefbaarheid, recreatieve activiteiten en agrarische bedrijvigheid. Het gaat hierbij om:

- emissies van de veehouderij (ammoniak, stank, fosfaat en nitraat);
- de regionale veterinaire kwetsbaarheid in relatie tot de spreiding, omvang en structuur van de veehouderij; Bij de knelpunten voor de veterinaire kwetsbaarheid dienen ook de aard en bewegingen van relevante natuurlijke fauna in het plangebied in beschouwing genomen te worden;
- knelpunten/mogelijkheden ten aanzien van het regionale watersysteem voor de bestrijding van verdroging, verontreiniging en wateroverlast;
- het effect van ontwikkelingen in de grondmobiliteit op de extensivering van de landbouw en de slagingskansen voor andere functies.

3.2 Doelstelling en visie

De Commissie is van mening dat de in de startnotitie en achtergronddocumenten voorgestelde aanpak grotendeels gevolgd kan worden bij de opstelling van het MER.

De startnotitie (§3.2) bevat reeds een uitgebreid overzicht van de doelen die met het reconstructieplan worden nagestreefd in relatie tot het vigerende rijksbeleid. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee hoofddoelen:

- het scheppen en benutten van kansen voor een duurzame ontwikkeling van met name landbouw, recreatie en toerisme;
- het waarborgen van een goede kwaliteit van milieu en natuur, ten aanzien van bodem, watersysteem, luchtkwaliteit, landschap en cultuurhistorie.

In § 3.3 van de startnotitie zijn deze doelen vertaald naar meer specifieke doelen voor de reconstructie van Salland en Twente (tabel 3.1). Uit deze doelen en aan de hand van het Overijsselse doelrealisatieschema is in bijlage 5 van de startnotitie een voorlopig beoordelingskader afgeleid op basis waarvan de alternatieven voor de reconstructie zullen worden ontwikkeld en beoordeeld.

De startnotitie geeft aan dat er een visie opgesteld zal worden op de meest gewenste ontwikkeling van de drie deelgebieden Noordoost-Twente, Zuidwest-Twente en Salland voor de langere termijn. De drie streekcommissies ontwikkelen samen met de Reconstructiecommissie een visie voor het gehele gebied.

De Commissie is van mening dat de in het MER gepresenteerde visie een samenhangend en goed onderbouwd beeld moet schetsen van de gewenste ontwikkeling van het gehele plangebied. In de visie moet een consistent beeld worden gegeven van onder andere de landbouw⁵, het terugdringen van de milieubelasting en daarmee de ontwikkelingsmogelijkheden van de natuur, het landschap en de recreatie. Er zal afstemming plaats moeten vinden met de watervisie van de waterbeheerders. De visie zal ook een indicatie moeten geven van de te volgen strategie voor het realiseren van de gewenste situatie.

De Commissie acht het van groot belang dat de doelen voor de reconstructie Salland-Twente (startnotitie tabel 3.1) in samenhang beschreven worden en meer toetsbaar en concreet gemaakt worden ten behoeve van de alternatie-

⁵ In de visie moeten bijvoorbeeld de volgende vragen worden beantwoord: Hoe ontwikkelt de intensieve veehouderij zich? Gaat de melkveehouderij vanuit milieuoogpunt over op zomerstalvoeding of lopen de koeien 's zomers nog in de wei?

venontwikkeling en -vergelijking. Bijvoorbeeld de rijksdoelstelling voor nitraat ('aangeven op welke wijze waar welk deel van de kwaliteitsdoelstellingen voor nitraat en fosfaat worden gerealiseerd') moet in het MER nader uitgewerkt worden. In het MER moet een prioritering van de gekozen doelen⁶ worden gegeven zodat in de visie duidelijke keuzen kunnen worden gemaakt.

3.3 Beleid en besluitvorming

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

De startnotitie bevat reeds een duidelijke opsomming van het vigerende beleid dat als uitgangspunt geldt bij dit voornemen. De opsomming kan in het MER worden overgenomen⁷. De Commissie adviseert om alle ruimtelijke consequenties van het vastgestelde beleid (inclusief nieuw beleid dat financieel en instrumenteel gedekt is) op één overzichtelijke kaart weer te geven, zodat bij de alternatievenvergelijking en uiteindelijk bij de vaststelling van het plan goed inzichtelijk gemaakt wordt in hoeverre de zoneringskaarten behorend bij de referentie, het voorkeursalternatief en het mma hierop aansluiten.

In verband met de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden en beschermde dieren- en plantensoorten in het plangebied vraagt de Commissie expliciet aandacht voor de verplichtingen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, het Structuurschema groene ruimte, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet⁸.

De relatie met de in voorbereiding zijnde deelstroomgebiedsvisionen verdienen bij het ontwikkelen van het plan bijzondere aandacht.

Het formele besluit (het vaststellen van een Reconstructieplan) waarvoor het MER wordt opgesteld, dient te worden vermeld. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdspad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tenslotte dient duidelijk gemaakt te worden welke besluiten in uitwerkingsplannen later nog nodig zijn om het reconstructieplan te realiseren en hoe deze plannen zich verhouden tot andere (ruimtelijke) plannen en (milieu)regelgeving.

⁶ Hier wordt ook door insprekers om gevraagd, zie bijvoorbeeld inspraakreactie 5 (bijlage 4).

⁷ Zie inspraakreactie 12 waarin melding gemaakt wordt van het beleid ten aanzien van cultuurhistorie en inspraakreactie 9 waarin gevraagd wordt aan te geven welk (EU-)beleid het meest sturend zal zijn (bijlage 4).

⁸ Zie ook inspraakreactie 3 van het Natuurloket (bijlage 4).

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit betreft het opstellen van een reconstructieplan voor het gebied Salland-Twente. In de startnotitie en de achtergronddocumenten wordt vermeld dat het reconstructieplan de basis zal bieden voor een op te stellen uitvoeringsprogramma. Er wordt uitgegaan van een uitvoeringsproces van 12 jaar, met elke 4 jaar een periodieke herijking van beleid en prioriteiten. Het reconstructieplan moet een zoneringskaart bevatten waarin gebieden voor landbouwontwikkeling, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden (met daarbinnen varkensvrije zones) zijn aangegeven, die later naar bestemmingsplannen zullen worden vertaald. Het is een uitwerking van provinciale strategische plannen zoals het waterhuishoudingsplan, milieubeleidsplan en streekplan en van EU- en rijksbeleid. Tevens vindt er afstemming plaats met plannen van waterschappen en gemeenten. Daarnaast is het reconstructieplan de basis voor de uitvoering en moet het concrete maatregelen bevatten voor de realisatie van de reconstructiedoelstellingen.

Drie streekcommissies zullen samen met de Reconstructiecommissie het voortouw nemen bij de invulling van het reconstructieproces door te komen met een visie op de toekomstige ontwikkelingen in de verschillende deelgebieden. In het reconstructieplan zullen deze drie visies vertaald worden in een integrale visie waarin alle doelstellingen in samenhang gepresenteerd worden.

Voor de beschrijving van voorgenomen activiteit en alternatieven in het MER acht de Commissie de volgende punten van belang:

- Gezien de omvang van het gebied zal het reconstructieplan en dus ook het MER een redelijk hoog abstractieniveau hebben. Het meest concrete onderdeel van het reconstructieplan is de zonering. De Commissie adviseert om het detailniveau van de informatie in het MER zo te kiezen dat de beleidsdoelen goed gemonitord kunnen worden (via de nulmeting, de effectbeschrijving en een toekomstige doelrealisatiemeting).
- Voor de zoneringskaarten is het van belang om een heldere definitie van de inhoud van de drie zones (inclusief de varkensvrije zones) te geven. Ook moet worden aangegeven welke areaalverhouding wordt nagestreefd en bereikt voor de verschillende alternatieven.
- Alternatieven betreffen vooral de verdeling en inrichting van de ruimte voor diverse gebiedsfuncties. Voor de binnen de verschillende alternatieven gepresenteerde zonering van landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden (waarbinnen de varkensvrije zones), dient aangegeven te worden hoe hiermee mogelijkheden en beper-

kingen optreden voor de verschillende doelen en ruimtelijke functies naast de landbouw (bijvoorbeeld de mogelijkheden om de kwaliteit van verblijfs- en dagrecreatie te verbeteren, mogelijkheden om de leefbaarheid te bevorderen, mogelijkheden om nieuwe natuur te ontwikkelen en recreatief medegebruik van natuur te bevorderen, mogelijkheden voor infrastructuur, wonen, waterberging en waterwinning).

- Relevante planvarianten moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. De keuze van (de invulling van) de uiteindelijke alternatieven moet worden gemotiveerd. Het is van belang duidelijk aan te geven wat de hiërarchie van de doelstellingen is voor de verschillende alternatieven. Indien er verschillen zijn tussen deelgebieden wat betreft de beleidsmatige accenten voor bepaalde functies, dienen de consequenties hiervan voor de alternatievenontwikkeling inzichtelijk te worden gemaakt.
- In het MER moet aangegeven worden welk deel van de reconstructiedoelen een ruimtelijke herinrichting vergen en welke doelen ook (deels) met technische of bedrijfsmatige ingrepen zouden kunnen worden opgelost. Zo dient het MER een beschouwing te bevatten over mogelijke ontwikkelingen in de intensieve veehouderij (bijvoorbeeld grootschalig en industrieel opgezet met minimale emissies), waarin ook de vraag beantwoord wordt of deze een oplossing kunnen bieden voor de problematiek in het plangebied.
- Afhankelijk van de financiering zullen meer of minder doelen gerealiseerd kunnen worden. In het MER dient aangegeven te worden op welke wijze deze onzekerheden in het uitvoeringsplan zullen doorwerken. Voor de verschillende alternatieven dient kort ingegaan te worden op de uitvoeringsstrategie. Het is ook belangrijk te vermelden welke prioritering en fasering in de uitvoering worden voorgesteld en welke flexibiliteit de alternatieven hebben ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen.

4.2 Voorkeursalternatief en meest milieuvriendelijk alternatief (mma)

In de achtergrondinformatie en tijdens het locatiebezoek is de meest actuele aanpak voor de alternatievenontwikkeling gepresenteerd. Naast een voorkeursalternatief zal een zelfstandig mma ontwikkeld worden. De Commissie kan zich vinden in deze aanpak en adviseert om in het MER de keuzes die gemaakt worden om het voorkeursalternatief tot stand te brengen, goed te motiveren. Omdat één van de hoofddoelstellingen van de reconstructie het bewerkstelligen van een goede kwaliteit van milieu en natuur betreft, mag verwacht worden dat het voorkeursalternatief al veel milieuvriendelijke elementen zal bevatten die ook binnen een mma passen. Indien ervoor gekozen wordt om bepaalde milieuvriendelijke varianten niet in het voorkeursalternatief op te nemen, is het belangrijk deze keuzes te onderbouwen.

De beschrijving van het mma is op grond van de Wet milieubeheer verplicht. Het moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu en tegelijkertijd realiteitswaarde hebben. Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

In het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) moet het realiseren van de natuur- en milieudoelstellingen voorop staan, tenzij op voorhand kan worden aangetoond dat het realiseren van deze doelstellingen in het onderhavige plangebied niet realistisch is. Dat betekent in ieder geval dat bij het mma niet op voorhand wordt uitgegaan van het realiseren van getalsmatige doelen voor de landbouw, tenzij deze niet strijdig zijn met de milieudoelen.

5. **BESTAANDE TOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Referentiesituatie

In het MER dient een beschrijving te worden gegeven van de bestaande toestand en de autonome ontwikkeling van het gehele plangebied. De beschrijving van bestaande toestand inclusief autonome ontwikkeling dient als referentie voor de effectbeschrijving van de verschillende alternatieven en de alternatievenvergelijking (zie hoofdstuk 6).

In de beschrijving van de autonome ontwikkeling moet aangegeven worden wat er, uitgaande van het beleidskader, aan het eind van de planperiode gerealiseerd is en tot welke milieutoestand dat leidt. De autonome ontwikkeling bestaat uit het vigerend ruimtelijk beleid (inclusief nieuw beleid voorzover dat financieel en instrumenteel gedekt is), maar omvat ook de sociaal-economische ontwikkeling in de landbouw, normen en regelgeving en technische ontwikkelingen (bijvoorbeeld op het gebied van emissiereductie).

Voor de beschrijving van de referentiesituatie in het MER adviseert de Commissie om een systeembenadering te volgen, waarbij uitgegaan wordt van de samenhang tussen bodem, grond- en oppervlaktewater, natuur, landschap en cultuurhistorie.

5.2 Milieugevolgen

Om een vergelijking van de verschillende alternatieven mogelijk te maken (zie hoofdstuk 6) moeten in het MER per alternatief de milieugevolgen beschreven worden. Het gaat hierbij om de volgende aspecten:

- water;
- bodem;
- lucht;
- natuur⁹;
- landschap;
- cultuurhistorie;
- recreatie en leefbaarheid.

De doelen en de te beschrijven effecten moeten goed toetsbaar worden gedefinieerd. Het in bijlage 5 van de startnotitie gepresenteerde beoordelingskader geeft hiertoe een prima aanzet en de Commissie gaat er vanuit dat deze as-

⁹ Zie inspraakreactie 3 en 3a van het Natuurloket, waarin wordt aangegeven dat in het plangebied grote aantallen beschermde soorten voorkomen (bijlage 4).

pecten in het MER in beeld gebracht zullen worden. Voor de bepaling van de effecten op de waterkwaliteit (bijvoorbeeld fosfaat- en nitraatconcentraties) en de gevolgen voor beschermde soorten en gebieden¹⁰ adviseert de Commissie om deze in het MER nader te kwantificeren. De natuurdoelstelling uit de startnotitie dient in het MER verder uitgewerkt te worden: hoe worden natuurwaarden gedefinieerd en welke doelsoorten en doeltypen krijgen voorrang?

Verder acht de Commissie de volgende punten van belang voor de beschrijving van de milieugevolgen:

- De milieugevolgen dienen met behulp van een eerder genoemde systeembenadering bepaald te worden, waarbij het functioneren van en de onderlinge samenhang tussen de verschillende systemen in het plangebied centraal staat. Voor de beschrijving van de gevolgen voor water, bodem en natuur is het van belang om ecohydrologische modellen te gebruiken met een voldoende detailniveau.
- Uit de beschrijving van de milieugevolgen moet blijken of uitvoering van de verschillende alternatieven in lijn is met de gestelde doelen (doelrealisatie).
- Speciale aandacht moet besteed worden aan de effecten die knelpunten veroorzaken ten aanzien van wettelijke normen of doelen.
- Het MER moet ook een beeld geven van de effecten van de reconstructie die buiten het plangebied op zullen treden, inclusief de grensoverschrijdende effecten in Duitsland.
- De cumulatieve effecten en indirecte effecten dienen in het MER opgenomen te worden.
- Voor de milieugevolgen zal aangegeven moeten worden wanneer deze op zullen treden, op basis van een indicatie van de fasering in uitvoering van de verschillende planonderdelen.
- De reconstructie zal ook gevolgen hebben voor de uitvoering van vastgelegd beleid dat reeds onderdeel uitmaakt van de referentiesituatie. Het is zinvol om deze gevolgen (bijvoorbeeld een versnelde realisatie van delen van de EHS) eveneens in het MER te presenteren.

¹⁰ Hier wordt ook in inspraakreactie 18 om gevraagd (bijlage 4).

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie (zie §5.1) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen.

De Commissie adviseert bij de vergelijking van alternatieven inzicht te geven in enerzijds de verschillen ten aanzien van milieugevolgen en anderzijds de verschillen ten aanzien van doelbereik. Aangezien de zoneringskaarten een belangrijk resultaat zullen zijn van de alternatievenontwikkeling in het MER, is het zinvol om de verschillen tussen de alternatieven in de kaarten goed inzichtelijk naar voren te laten komen.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE EN EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

In het MER moet staan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Duidelijk moet worden hoe ernstig deze leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

Het bevoegde gezag moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling in het MER reeds een overzicht te geven van de belangrijke evaluatieonderwerpen, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen het te verrichten onderzoek en de eventueel aanwezige leemten en onzekerheden.

Met het in bijlage 5 van de startnotitie gepresenteerde beoordelingskader, dat is afgeleid van het provinciale doelrealisatieschema, wordt reeds een goed inzicht geboden in de evaluatieonderwerpen.

8. SAMENVATTING EN PRESENTATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn voor een brede doelgroep van belangstellenden en belanghebbenden en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Aan de orde moeten komen:

- de belangrijkste knelpunten in het plangebied en de belangrijkste doelen voor het reconstructieplan;
- een beschrijving van alternatieven geïllustreerd met duidelijk kaart- en beeldmateriaal, waarin per alternatief de gekozen zonering, het duurzame raamwerk en de landschappelijke effecten goed tot uitdrukking komen;
- de vergelijking van de alternatieven in tekst en tabelvorm;
- de argumenten voor de totstandkoming van het mma en het voorkeursalternatief.

Voor zowel het MER en de samenvatting vraagt de Commissie bijzondere aandacht voor de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven en varianten. De conclusies en de gemaakte keuzen moeten voor de lezer begrijpelijk en navolgbaar zijn. Verder beveelt de Commissie aan om:

- recent kaartmateriaal te gebruiken met duidelijke legenda's;
- ten minste één kaart op te nemen waarop alle in het MER gebruikte topografische namen goed leesbaar zijn weergegeven;
- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondinformatie in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op te nemen.